

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYÚJSÁG-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:
 Budapest,
 Váci-körút 33. szám.

MAGYAR**DOHÁNYÚJSÁG.**

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYÚJSÁG-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:
 Budapest, V. Alkotmány-
 utca 27, I. em. 15.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

TARTALOM: Dohányok az átvételeknél s pár tanács. — Megjegyzések a dohány szárítására vonatkozólag. Irta: Weinberger Albert dohánytermelő Bákai-Ligeten. — A budapest-ferencvárosi m. kir. dohánygyár. Irta: R. . . . d. — A dohánymonopolium Ausztriában. — Trzcinszky Gyula f. — Vegyesek. **TÁRCSA:** Szivarozó gép.

Dohányok az átvételeknél s pár tanács.

(D.) Most a dohányátvételnél ismét mutatkoznak a régi bajok: A dohányoknak a legnagyobb kontingensét képezi rossz minőségű, legdurvább III. osztályú dohány. — Meglátszik rajtuk a talaj kiéltsége, a rossz kezelés, éretlenség és a magelfajzás, úgyannyira, hogy a levél alakjából nehezen lehet meghatározni a tulajdonképeni keletkezését és fajtát.

A nagymérvű csempészet és a fent érintett bajok oly óriási alakot öltöttek, hogy csak nagy bajjal és áldozattal lehetne a bajon segíteni. De segíteni kell okvetlen — és lehet is.

Ütessünk dohányt csak kifogástalan jó talajon, készítsünk hozzá biztos magból jó erős palántát, mert másképpen nem érdemes a dohánytermeléssel bibelődni; készítsük már most elő a szükséges trágyát és ne fukarkodjunk azzal; mert mentül több a melegágyunk, annál biztosabbak vagyunk arra nézve, hogy palántánk lesz akkor, a midőn szükségünk lesz reá, és elegendő mennyiségben, mert ez az első regula.

Mihelyest a föld fagyja kienged, készítsük elő a melegágyakhoz szükséges kiásott helyeket és nem fog ártani, ha azokba az eső gyakran belé esik és feláznak. Később a szalmás trágyát igen czélszerű lesz belé helyezni, hogy az ott jól leülpedjék és a gyakori nedvesítés által fermentációba jöjjen akkorára, a midőn arra szükség lesz.

Kiváló gondunk lesz ez évben e lapok utján a melegágyak készítését a legkimerítőbben közölni.

Ha van felesleges felérett trágya, ki kell a megszántott dohányföldre hordani, mert azt hiszem, hogy a gazdaközönség jól tudja, hogy a dohánytermelés megérdemli, hogy némi gondot fordítsunk reá

Jó eleve gondoskodni kell arról, hogy a melegágyakra használandó trágya jó keverék legyen, hogy az annak idején egyenletes meleget adjon; szokás szerint a gazda mindenféle gazokból szokta azt előállítani, de ez még korántsem kielégítő, mert: ahogy vetsy, úgy aratsz, mondja a közmondás, s kijátszani a dohányt nem lehet.

Megjegyzések a dohány szárítására vonatkozólag.

Irta: WEINBERGER ALBERT dohánytermelő Bákai-Ligeten.

Habár nem nagyon seasonszerű cikkem, de mindamellett most vélem czélszerűnek a dohány simitásából levont következtéseimet a dohányújság t. olvasóival közölni. Következtetések lesznek ezek, de melyeket már a dohányvilág tágas terén tett ismételt tapasztalataim folytán axiómák gyanánt állíthatók fel. De különben is, ha gondolataink tiszta világának bonckése alá vesszük a következtetés fogalmát, helyes lesz következtetésünk akkor, — legyen az bár a dohányra vonatkozó — ha azt az okozatot szülte okok praegnans bizonyítékai kísérik. Most e kis logikai fejtegetés után áttérek tárgyamhoz.

A simitásnál ugyanis észrevettem, hogy a tisztán szabad ég alatt szárazított, a szabadban csak félig szárazított és a pajtában szárazított dohányok között óriási különbség van. És minőségére nézve oly nagy úrtátong e háromféleképp szárított dohány között, hogy ezeket mintegy három kasztra lehetne osztani. Több, mint valószínű, hogy ez nem új felfedezés, de én tisztán akarom ezt t. olvasóim elméiben feléleltetni.

A mi vidékünkön (Szabolcs m.) a dohánytermelők nagy többsége — nem tudom, mily rationális okból indulva ki — a következőképp járnak el a száraztásnál. A felfűzött dohányt két, legfeljebb három napig hagyják az ég szabad sátor alá, aztán kiforgatva a száraztásnak természetes procedurájába még csak belépő, ennek csak külsőben lévő dohány a pajtába vitetik és ott felaggatják. Most az így szárított dohány simitásánál azt tapasztaltam, hogy e dohánynak nincs meg a rendes színe, zölde és hogy nagyon sok a penészes, korhadt közte. Menjünk csak gondolatilag az időben kissé visszafelé és kísérve az okokat bukkanjunk az okozat következtetésére. Midőn a két napig szabadban hagyott és kiforgatott dohányt a pajtába viszzük, akkor a chlorophyllnek (növényzöldeny) legnagyobb része még a dohányban van. A növényben pedig a chlorophyllnek feloldását és így aztán eltávolodását az éjjeli harmatok és a nap sugarai eszközlik: vagy pedig eltűnik a chlorophyll akkor is, ha a növényt csupán árnyékban a lassu fonnnyadásnak pházisain átmenni engedjük. (Ez utóbbi száraztási módnál azonban megmarad egy kis rész a chlorophyllből a dohányban, miért is az nem piros, hanem zölde: barna lesz). A jó egészséges dohánynak azonban legfőbb kelléke, mely állításmat senki sem cáfolhatja meg, hogy abban a chlorophyllnek nyoma még hirmondónak se maradjon meg. A csupán két napig szabadban hagyott dohány tehát chlorophyll tartalma miatt zölde maradt és minthogy sem a nap sugarai, sem pedig a lassu fonnnyadás által a száraztásnak teljes proceduráján nem ment által, az időnek abnormitásai iránt roppant érzékeny lesz és így nagyon könnyen megpenészedhetik és elromolhatnak.

Legzélszerűbben cselekszünk, ha a dohányt a szabadban jól megszáradni hagyjuk — természetesen kiforgatva, — és csak azután viszzük a pajtába. Az így szárazított

dohány simitásánál most azt vettem észre hogy az nagyon egészséges, szép színű és nem annyira érzékeny az idő abnormitásai iránt. (Kissé érzékenyek minden dohányoknak kell lennie.) Vagy pedig a nagyon jól érett dohányt lassu fonnnyasztás által bent a pajtában is szárazíthatjuk, így azonban csak a nagyon ép, az az nem rongyos és nagy levelű dohánynyal tanácsos eljárni, a mennyiben ezen levelek a szivarborítéknak megfelelő színnel bírnak, de ez a dohány is jobban van kitéve a penészedés és eromlás sorsának, mely a termelőre nézve árárdozását és költségét tekintve éppen nem kedvező.

A mondottakból következtetve tehát vagy szabadban szárítsuk a dohányt, vagy pedig a pajtában. Ez utóbbi eljárás nem felel meg ugyan annyira a célnak, de az ép és nagy levelű dohánynyal tehetjük ezt. Ha szivarborítékok akarunk kapni. Itt a közepes azt azonban egyáltalában nem tartom követendőnek a fentebb jelzett okok miatt, vagyis a félig meddig szabadban — félig meddig pajtában való száraztás elméletével szakitunk. Ime ezek tapasztalataim és megjegyzéseim a szárításra vonatkozólag.

Tartsuk azért mindig szemünk előtt a rationális eljárást, ezt követve nem lebben el azután annyi panasz ajkainkon és a dohány miserián annyira a mennyire segítve lesz.

A budapest-ferencvárosi m. kir. dohánygyár.

Irta: R. . . . d.

II.

A munkásnó előtt ott fekszik az asztalon az önbádoggal bevont vágódeszkácska, melyen az dolgozik; balról egy kis tégelyben keményítő, dohányliszt, víz és katángból álló péppé kevert ragasz áll; ezen péppel a szivarboríték zárlatát a szivarfejnél leragasztja; jobbról egy gyűszű nagyságu ónkupacs áll, melylyel a leragasztott szivarzárlatot simává teszi. Most egy kicsiny, sima és lapos fadarabot vesz a kezébe, ez az ugynevezett „mángorló”, melylyel végigmángolja a már kész szivart; a mángorlás következtében a boríték jobban simul a bábhoz, a bábbá göngyölt bél egyenközü szálai egymáshoz igazodnak s a szivar tökéletesebb hengeralakot vesz fel. A szivar készen van. Midőn a munkásnó 500 (öt száz) darab szivart gyártott, átadja azt egy arra rendelt ládában az „á t v e v ő”-nek, ki a gyártmányokat egyenként megvizsgálja, megválogatja és megszámlálja, a meg nem felelő minőségű szivarokat mint kihányást visszaadja az illető munkásnónek, ki az ekként visszakapott szivarokat felbontja s az anyagot újra és jobban — az átvévonó, ki egyuttal „mesternő” is, utasítása szerint — dolgozza fel. A megválogatott, megolvasott szivarok mellé egy czédula kerül, melyen a szivar neve, az átvétel kelte és az átadó munkásnó hely-

száma van feljegyezve s most az 500 szivar a szárítóba kerül, honnan 5—6 hét múlva a csomagolási osztály veszi át.

Minden 500 darab szivarra feldolgozandó anyag megmérése, az előírt súlyban, adatik át a fonónéknak s jegyeztetik be az illető munkásné könyvébe; mindennek előtt kap 500 darab szivarra való borítékot még pedig olyan fajtát, aminő elő van írva azon szivarhoz, melyet ezen munkásné gyárt; az 500 szivarra való boríték súlyra nézve 6—700 gramm között változik; az anyag kimérétnél megállapítása függ a szivar nagyságától, formájától s magától az anyag súlyától is. Például, ha egy és ugyanazon szivart „Manila”-borítékkal látjuk el, akkor 100 darab szivar után 150 grammnyit — de ha „Java”-borítékokat használunk — csak 140 grammnyit fogyasztunk el; míg ezen anyagfajból 100 darab szivar után annyi fogy el, addig a „Sumatra”-borítékból csak 120 grammra van szükség, hogy ugyanolyan nagyságu, alakú és vastagságu szivarra borítékot tehesünk. És így tovább. Minden fajta szivar számára meg van állapítva, hogy milyen boríték — burok — és bél dolgozandó fel, azután, hogy ezen anyagból mennyi a kiméret. (Egyszáz darab közép nagyságu szivart körülbelül 800 gramm dohányból lehet előállítani.)

Midőn a munkásné 25 darab szivart már elkészített, azt a mérlegre teszi és megméri; az előírt súlytól többnek nem szabad lennie, mert különben mind a 25 darab felbontatik; de, ha mégis nehezebb az előírt súlytól, akkor az annak jele, hogy a munkásné vagy túlságos sok anyagot szorított egy bába, illetőleg valamennyibe és ezáltal az anyaggal könnyedén bánt és a szivar szelelését veszélyeztette, vagy pedig nedvesítette a bélényagot s így a szivart a megpenészedhetőség veszélyének tette ki. Az ilyen szivarok az illető munkásné kárára felbontatnak; kárára, a mennyiben felbontott szivarokért bért nem kap és veszélyére, mert ezen felül még pénzbírság elé is tekint; vagy, ha ez finom szivaroknál történik, azok-

tól elhelyeztetik s ez bizony nemcsak szégyennel jár, hanem anyagi kárral is, mert a finomabb szivarok gyártása 100 darab után jobban fizetettik, mint a közönséges szivarok gyártása. Az igaz, hogy finomabb szivart kevesebbet gyárthat egy nap alatt, de legalább jobban van díjazva; a közönséges szivarokét az alkubér alacsony, hanem többet állíthat elő, mint a finomabb fajból. Teszem azt, aki Britanica szivart készít, annak arra nézve, hogy naponként megkeresse az egy forintot, legalább is négy száz darab szivarbára kell felvennie a borítékot; míg ellenben aki „Rövid vegyes”-t készít, az csak 600 darab szivar fonása után volna képes egy forintot megkeresni és én biztosítok mindenkit arról, hogy 600 darab szivart fenni nagyon nehéz munka, a fonónéknak 10 órányi idő alatt kevés ideje maradna pihenésre vagy tétlenkedésre.

Vége van a munkahétnek; a fonónéknak leadják könyvecskéiket, melyekben föl van jegyezve: ki, mennyi és minő anyagot kapott, ebből hányszor 500 darab szivart adott le? A könyvecské lezáratik, a szivarok pedig átvétetvén, az illető munkásné nevén elszámoltatnak, bevételzetnek; a hétnek az ilyen napján minden munkásné igyekvő és szorgalmas, mert ezen a napon még pótolhat valamit, amit egyébként elmulasztott.

Új hét kezdődik. Jelentkeznek a gyár kapujánál a fölvetelt kérő munkások. Kiérdemült varrónéknak, helyt megünt cselédnek, a nyomdafestéket megünt nyomdászleányok, kasszirnők, kiknek fogytán a nimbuszok; a hol megcsapott a munka a főváros magánygyáraiban, onnan idejelentkeznek és várják fölvetelüket: cifra kompánia gyűlik ilyenkor össze: a festékgyárak — cukor — skatulya — téstágyárak leányai mellett a suvíkgyár munkásnéi; ideális hajlamu néhai szobaczienszok között markos téglalordó tót leányok stb.; a gyár igazgatója megvizsgálja a candidátusok okmányait, fölvesz a szükséglethez mérten. A fölvetelt egyént a gyári orvos megvizsgálja s ha munkaképesnek találja, az illető a gyárban marad. Az illető

gyári tisztviselők átveszik az új munkásokat illetve munkásnéket, felvezetik az osztályokba. Az ideális hajlamu néhai szobaczienszok nem állhatja meg, hogy a rengeteg osztály hemzsegő sokaságának láttára fel ne kiáltson: „J e s s z u s o m, m e n n y i n é p !”

Hanem azért eszedesen foglal helyet a számára kijelölt asztalnál, mely „Tanuló tábla” nevet visel. Az asztalt körülülék a „tanonc z n ö k”, a mesternő, egy idősebb, a gyárat régóta szolgáló s megbízható nő, megkezdzi az oktatást: „Leülni így kell, a dohánylevelet így kell fogni, fektetni, vágni; ezt hiják „bél”-nek, emezt „burok”-nak és ha így elkészült, akkor „báb”-nak nevezzük; fecsegni nem szabad sokat, enni az osztályban meg semmit; kaptok naponként 50 krajczárt addig, míg elsajátíthatjátok ezt a kis mesterséget, aztán a „magatok kezire mehettek”, azaz darabszámra kaptjátok a fizetést: hat hétig tart majd az iskola, pontosan jönni, minden mulasztást igazolni, elmaradást előre bejelenteni! Az anyagra vigyázni, nem elszórni vagy szagztatni, a karok szabadon legyenek!” És így tovább.

„Mint mikor a vén sas fiát Repülésre taníttatja!”

Elmúlt a hat hét. A tanonc z fölszabadul és bábnővé válik; darabszámra dolgozik; fölvetetik a „munkásokat és munkásnéket segélyező betegápoló egyesület”-be, hová hetenként tíz krajczárt tartozik fizetni; ezért aztán betegség esetében orvost és gyógyszer kap, elhalálozás esetében temetkezési költséget, szülőköltség esetében részletekben törlesztendő előleget kap.

Ad vocem: sz ü k ö l k ö d é s. Látni kell azt a valóban megindító részvétet, melyben a saját hibáján kívül szerencsétlenségbe jutott munkástársnő iránt viseltetnek!

Önkénytelen gyűjtést rendeznek maguk között szerencsétlen társuk fölsegélyezésére, és szívesen nyújtja egy-két krajczárját adományként beteg társnője számára mindegyik s az az egy-két krajczár tekintélyes s nem megvetendő összeg erejéig emelkedik pár perc alatt s mert a segély kétszeres, ha

hez képest; mert mikor az öbester úr rá akar pörkölni, akkor az egyik puczer megtömi a csibukot, a másik tartja a pipaszárat, a harmadik meggyújtja, a negyedik szívja és az ezredes úr csak odakönyököl az ablakpárkányzatra, oszt úgy köpköd.

És ez az a bizonyos ezredes, aki sokat fog megtakarítani, ha a Páretny-féle szivarozó-gép hire az ezredig elér; négy szolgát takarít meg, a gép elfűstöl a dohányt, ő meg csak köpködhet. — Azután meg az a bolondos gép hat darab szivart is szivhat egyszerre. Ismertem egy urt embert, ki a vidékre, ha utazott, s már elfogyasztotta szivarjait, akkor kezdett splendid lenni; egyszerre két szivart szivott. Miért? Hat ézen a vidéken — beszél az illető — a legfinomabb szivar darabjának ára 8 krajczár s én hozzá vagyok szokva 16 krajczáros szivart szivni; úgy segíték magamon tehát, hogy 2 darab nyolcz krajczáros szivart szivok egyszerre. Ez az ur barátom is fog örvendeni a szivarozó-gép fölállításán, mert ha olyan vidékre kerül, ahol a legfinomabb szivart négy krajczáron vesztegetik, vesz négy darabot, beleteszi a szivarozó-gépbe mind a négyet egyszerre és elfűstölteti. A szivarozó-gép sohasem fog azon panaszkodni, hogy illatlan a szivar, vagy bűdös egy véletlenül belegöngyölt hőzen-tragerdarabtól! Nyugodt rezignációval fogja elszívni a havannát a debreczeni után s nem fog finnyáskodni, panaszokat emelni főfájásról, vagy arról, hogy a dohányfüst felmarja a nyel-

TÁRCZA.

Szivarozó gép.

— A „Magyar Dohány Ujság” eredeti tárczája. —

Hallom híret, hogy Páretny francia dohánygyári hivatalnok szivarozó gépet talált föl. Szép. Irják a lapok, hogy a gép sikerrel működik. A többi között azt mondja a hír, hogy a gépek cselja, általa megudni egyes dohánynevek éghetőségét és égési idejét; szivarozóknak által tétetni meg a próbát, nem vezet teljes eredményre. A Páretny-féle gép nemcsak e tekintetben nyújt hiteles adatokat, hanem még azt is feltűnteti, mennyit szünetelhet egy-egy szivás közt a szivarozó; a gép egyszerre hat szivart szivhat, s a szivarozást egy edényből kifolyó és visszatérő vízmennyiség után keletkező légáramlat szabályozza, ami megfelel az ember szivarozási módjának.

Hallatlan dolog, a dohányiparban korszakot alkotni hivatott e találmányról csak ennyit írni! Anélkül, hogy a gépet láttam volna, vagy csak többet is tudnék felőle, mint a tisztelt olvasó tud a főntebbi leírás alapján: leteszem szivaromat és átengedem magamat a szóban forgó gép fölötti gondolkodásnak, nem mulasztván el megjegyezni, hogy, ha a gép most itt volna előttem, semmi esetre sem tenném égő szivaromat a hamutartóba, hanem

egyenesen a gép szájába. Az igaz, hogy a tüzes végivel befelé! Mert egészenlhetlen ellensége vagyok minden olyan gépnek, mely a szivarkészítést akarja boldogítani; hát még az olyan gépnek, mely az orrom elől akarja elszívni szivaromat!

Egy szabadkézből gyártott szivar a legjobb. Sem a töltött, sem a göngyölt szivarka nem lehet olyan jó, mint az, melyet a gyakorlott ujjak között sodor magának az ember. Azután meg a szivarkasodrás is olyan egy kis passzió, melyben az igazi dohányzó örömet lel; az ember látja, hogy mit sodor a szivarkába s az is élvezet; sodorhatja vastagra, vagy vékonyra, keményre, vagy puhára, hengeralakúra vagy ó-török módon kup-alakúra s ez is élvezet. Ezeket kívül azonban még számos okom van a gépekre haragudni. S most, hogy ez a veszedelmesnek látszó »szivarozó-gép« feltalálott, egyvel több okom van a gépeket gyűlölni.

Boldog francziák! Mert az övéké a gép és a dicsőség!

Tehát »szivarozó gép« is van már. Eszembe jut az a két baka, ki egymást fölülakarta mulni nyugotmondásban; az egyik azt állította, hogy az ő ezredese olyan nagy ur, hogy mikor rá akar gyujtani, az egyik inas tartja a pipát, a másik az égő gyufát hozza; az ezredes úr csak pipál; a másik baka vállat von s azt mondja, hogy bizony őcsém a te ezredesed csak kismiska az én ezredesem-

gyors, már is átadja a választmány a begyűlt pénzt az illetőnek.

Ha elhalálozás történik, az elhalt társnó koporsójára koszorukat helyeznek el, elmennek a temetéshez, megsiratják keservesen s különösen ha valami jó czimbora volt, a temetés után a „Grénling“-nál kivilágoskivirradtig — siratják elkínzott verklilangok s valaha jobb idöket látott hárfásányok hárfáinak bájos hangjai mellett. — A ki azonban azt hiszi, hogy ilyenkor kicsapongó vagy dévajkódó munkasnoi csoportot lát maga előtt: az nagyon csalatkozik! Tisztességes söt mondhatni elegáns öltözetben jelenik meg s ha modora nem is nagyon finom, de a tisztesség határait nem lépi túl. (Kivételes esetek, ha valamelyik elhalálozottat a g y o n sajnálják, a g y o n megsiratják, emlékül a g y o n mulatnak s a bor nagyon erős. Ilyenkor azonban mások is tullepik a tisztesség határait.)

A dohánymonopolium Ausztriában.

Az osztrák-magyar birodalom Európának ama államaihoz tartozik, a mely a dohánygyártmányoknak monopolium utján való eladása által jelentékeny financiaiális jövedelmet húz. Habár a monopoliumok a nem szivesen látott állami intézmények közé tartoznak, sőt némelyiket rossz szemmel nézi a közönség, a dohánymonopolium az egvedüli, melyet többkevesebb közönyösséggel tűr el. És tárgyilag tekintve a viszonyokat, ez könnyen megmagyarázható. A dohánymonopolium a szó valódi értelmében egy önkényes adózás, a mely teljesíthető, de nem okvetlenül teljesítendő. Az állam ezen adónál a nép szokásában bizik, és amint később látni fogjuk, nem alaptalanul, mert 45 millió forintnyi jövedelem nem épen megvetendő összeg. A nyers anyagot a dohány és szivargyártáshoz az osztrák jövedéki igazgatóság részint a belföldből, részint Magyarországból, részint pedig a külföldről kapja. Ausztriában csak 4 tartomány szolgáltat dohánylevelet: Gácsország, Bukovina, Tirol és Dalmátia. De ezen 4 tartomány egyikeben sem vergődött nagy jelentőségre a dohánytermelés; és természetnyük jósága is sok kívánni valót hagy hátra. Elismerendő azonban, hogy mindenütt dicséretre méltó törekvést észlelünk, hogy a minőséget évről-évre javítsák.

Az összes aratás a 3 tartományban, az 1883-ik és 1884-ik évben a következő volt.

Beváltó kerület:	1883.	1884.
Galiczia (Jagielnicza és Monasterzyska)	18.746 q.	16.281 q. (méterm).
Bukovina (Zablatow)	1.195 q.	716 q.
	11.695 q.	6.290 q.
Összesen:	31.621 q.	23.287 q. (méterm).
Délirol:	44.198 q.	41.702 q.
Dalmátia:	—	48 q.

Az aratás, illetve a beváltás Galiciában és Bukovinában rendszeren közönséges magyar-galicziai leveleket adott, azután közönséges galicziai leveleket, Déltirolban zöld leveleket, Dalmatiában közönséges dalmát leveleket. Az osztrák szükséglet részéről pedig számadásba vettek 1884-ben: 27.783 q. galicziai és bukovinai levelet. 7589 q. déltirolit levelet és 48 q. dalmátiai levelet.

Az osztrák dohányszükséglet részére a legtöbb mennyiséget Magyarország szolgáltatja; Ausztriába való kivitel a magyar dohánytermésből az 1883-ik és 1884-ik évben a következő volt:

Dohányfaj.	1883.	1884.
Szivarfedő levelek	1.512	1.781
Finom	1.905	1.525
Közép	13.607	2.560
Közönséges	1.669	4.489
Szegedi válogatott	4.945	5.735
Szegedi közönséges	98.033	63.860
Debreczeni válogatott	12.300	1.472
Debreczeni közönséges	91.394	57.547
Tiszai válogatott	6.356	1.225
Tiszai közönséges	42.877	27.221
Szuloki válogatott	285	208
Szuloki közönséges	2.738	7.670
Pécsi válogatott	284	363
Pécsi közönséges	5.661	3.753
Czerbel (kapadohány)	47	—
Czerbel közönséges	83	342
Közönséges muskatly	—	162
Kihányás	—	33.407
Sarju-levelek	3.691	1.007
Hulladékok	932	1.013
Összesen:	280.299	215.943

Az osztrák szükséglet részére előirányzatba vettek 232.947 q. magyar dohányt, ebből az 1883-ik évi termésre esik 208.237 q.

Külföldről való vásárlás által szereztek: 86.365 q. level és 146 q. egész gyártmány; a levelek közül első helyen állnak a brazilai levelek 18.953 q. maczedoniai 18.219 q. virginiai 12.784 q. szumatrai 7700 q. orosz Czerbel 4.623 q. stb. Összesen 29 fajta külföldi levelet szereztek be.

A megrendelés összes mennyisége az 1884-ik évben 354.857 q. vala 18.977.265 firt értékben.

Az itt feljegyzett dohány mennyiséget 28 dohánygyár dolgozta fel, és pedig a következő

s ha jónak bizonyul, a különféle dohányok egymásutáni kóstolásával foglalkozóknak jó szolgálatot tett. Mert szivarozni akkor, mikor az ember kedvet érez ahhoz, vágycokzik egy jó szivar után — és szivarozni mikor nem izlik a dohányzás s nincs hozzá az embernek kedve; az nagy különbség; első esetben jól esik az embernek s nem árt az egészségnek, de a második esetben, mikor az ember „muszáj“-ból pipál, vagy szivarozik, nagyon megárt a fejnek és gyomornak egyaránt. Körülbelül úgy vagyunk vele, mint a járkálásal; mikor az embernek kedve van kirándulni, akkor nem magas a Svábhegy s nem fáj a lábunk, de nem is fáradunk el, mikor pedig „muszáj“-ból kell fölmászni a hegyre, akkor sem kedv, sem öröm nem jár velünk, csak a láb fájt.

Hanem azért vannak eleven szivarozógépek is! Ezek azon dohányzók, kik csak füstöt és csak füstöt akarnak; ki nem venné a szájából egész áldott napon a pipát a fél világrt sem; már egészen csemepe az alsó ajka azon a felén, amelyen a pipaszár szopókás vége szokott lógni, de az neki mindegy, ha az egész világ csemepe, ő szüntelen pótkel. Az ilyen eleven pipalógép-nek nem tanácsos egyenes szopókás száron át szivni a pipáját, mert a felső fogak kifelé — az alsók pedig befelé nyomotnak s vagy korán elpusztul a legjobb fog is vagy kiszorul a fogsorból a felső fogak ketteje, háрма és befelé a száj-

helyeken: Bautsch, Budweis, Fürstenfeld, Göding, Hainburg, Hallein, Igla, Jagielnicza, Joachimsthal, Klagenfurt, Krako, Laibach, Landskron, Lincz, Monasterzyska, Neutitschein, Rovigno, Sacco, Schwarz, Sedletz, Stein, Sternberg, Tabor, Bécs, Widniki, Zalatow, Zwittau.

A szivar- és cigarettagyártásnál 28 gyárban 157 felügyelő és munkavezető, 477 férfi, 24.129 asszony és 192 tizenégy éves alóli gyermek, a pipadohány-gyártásnál 47 felügyelő és munkavezető, 749 férfi, 1887 asszony és 18 tizenégy éves alóli gyermek volt alkalmazásban, a burnot gyártásnál pedig 9 felügyelő, 114 férfi, és 70 asszony.

A műhelymunkásokkal együtt 1884. végeig az összes osztályokban alkalmazásban levő munkások száma 30.451-re rugott, és pedig: 361 felügyelő és munkavezető, 2828 férfi, 27.052 nő, 210 tizenégy éves alul levő gyermek.

A hivatalnokai kar egészen 322 személyből állott és pedig 62 hivatalnok a vezérigazgatóságnál és 260 hivatalnok a havannaszivarraktárban volt alkalmazva. Az összes hivatalnokok fizetése ez évre 424.400 főntra rugott. A szolgák száma egészen 59 volt, 27.212 firt fizetessel.

A cs. kir. dohánygyárak munkásai részére jöteknysági intézetek is vannak, melyek a munkára alkalmatlan és beteg munkásokról gondoskodnak. A költségek fedezése részint a munkások járuléka, részint a töke kamatai, részint belépti díjak által fedeztetnek.

A feldolgozás mennyisége összesen 325.267 q-ra rugott; ebből 91.648 q. külföldi és 233.619 belföldi levél (a magyar leveleket ilvenkül tekintve.) A nagyobb mennyiségű külföldi levelek közül voltak: brazilai levelek (közönséges Obermarken) 9.299 q. közönséges Untermarken 6000 q. Szt.-Felix 5317 q. virginiai szivarlevelek 15.562 q. Kentucky-i szivarlevelek 7066 q. Havanna-partitos és Remedios 3416 q. javai fésdölevek 3991 q. török levelek (Drama és Demirli) 6981 q. Ghinbeck-levelek 2005 q. hercegovinai 2332 q. orosz levelek 3555 q. stb. Ennyit a feldolgozott nyers anyagról.

A mi a termelést illeti, az 1883. és 1884. években az a következő fajokat és tömegeket foglalta magában:

Burnot	22.025 q.	22.192 q.
Pipadohány	219.461 q.	241.363 q.
Boriték	16.584 q.	16.603 q.
Szivar	60.674 q.	60.343 q.
Cigaretta	2.688 q.	3.607 q.
Összesen:	321.357 q.	324.108 q.

A különböző 32 fajta burnot közül első helyen áll a termelésben a finom szemű határ-burnot (6859 q.) második helyen a belföldi

vét. A pénzügyminiszterhez beküldött corpora delicti száma alább száll, mert a gép irtatlanul elszív és eltűstől mindent, ami a szivarban van. Képzem, hogy a hírlapírók mennyire fogják e gépet gyűlölni, ha majd a holt saison fog bekövetkezni, amikor is politikai szélcsend van s ha történetesen nem fordul elő szenzációs dolog — milyen jó themát szolgált mind a dohányt szidni és ócsárolni. Jobban kifizeti magát, mint a rendőrséggel bajlódni; azután meg a dohányjövédék még soha sem akasztott sajtópört azoknak a nyakába, akik a dohányt és szivart szidták; de a rendőrség hamar itt van az ilyesmivel.

Nem is csodálkozom azon, hogy e gépet Franciaországban találták fel. A ki tudja, hogy a francia dohánygyárakban külön szivarozó-termek vannak, az elképzelhető legnagyobb elegantiával berendezve s aki azt is tudja, hogy az ottani összes gyárakat anyaggal ellátó központi gyárnak van egy egészen külön »kóstoló-osztálya: az nem csodálkozhatik az előrehaladás e magas fokáról, ha t. i. a szivarozó-gépet úgy veszzük, a mint van, mint valami célszerű találmányt, komolyan. A föltaláló a központi gyár kóstoló osztályának hivatalnokai, ki egyebet nem tesz, mint folyton a dohányokat kóstolja s hogy ily körülmények közt még meg nem örlött, az csak az ő jó szerencséje. A mennyire a gépnek röviden hozzánk jutott leírásából következtetni lehet, a gép szerkezete valószínűleg egy fordított »fujtató«

üreg felé nyomtatva marad az alsó fogsor egy vagy két fog, aszerint amint az egyenes szopóka szélesebb, vagy keskenyebb. A hajlított szopóka az eleven pipalógépek fogainak nem árt annyira, de annál többet az alsó ajkának s azért tanácsos a szopókát szájunknak nem mindig egy és ugyanazon felén tartani, hanem felváltva; a pipát pedig felőgni egyáltalában veszedelmes. A jóraváló pipás a pipaszárát fogva tartja ujjai között majd jobb, majd balkézével. Ezáltal a fogakra nem jut nagy teher s mert az ember nem tudja, mely pilantában botlik meg és esik el, ha pipáját nem tartja, bizony nagyon megjárja.

No de az unjonnan feltalált szivarozógépnek nincsen füle s nem hallhatja az én bölcs tanácsaimat; tehát nem folytatom.

Csak arra volnék még kíváncsi, hogy a szivarozó-gép mellé, akkor mikor működésben van, kell-e köpöladát tenni, vagy nem? És tudná-e ő az én makrámat olyan tisztára minden szakálltól menten kiszivni, mint ahogy én kiszivtam? Ha igen, akkor még sok mindenfelét tudnék tőle kérdezni úgy pipaszébeszédben, mert szörnyen szeretem a pipás ember diskurzusát úgy a füst mögött végighallgatni; ha Páris legalább olyan közel volna hozzám, mint Topolya, bizony egy interwiewre elmennék ehhez a »szivarozó-gép«-hez.

burnot (6168 q.) harmadik helyen a galicziai Rapé 3553 q. negyedik helyen Scaglia naturale grossetta 1224 q.; a keverék fajok közül készítettek: tiroli 427 q. Sanspareil 425 q. debrői 41 q. stb.

A pipadohány közül az országos dohány minden koronartartományokban, Galiczia és Bukovina kivételével, első helyen áll 157.808 q-al; Dramából 6.299 q., a török határpipadohányból 8.440 q., a középfinom török pipadohányból 14.483 q. termeltetett. Határodohányból, finoman vágya, nagyobb és kisebb csomagokban 5714 q., ilyen gorbombán vágottból 2669 q. és középfinom magyarból 2592 q. készített. A termelés limitója 12.709 q-ra rugott.

Érdekesnek látszik a különlegességi elárúsításra szánt dohányoknak névszerű felsorolása; előállított:

a) Török: Sultanflor 25,13 q., Sultan 17,92 q., Superfin 31,76 q., finom kir 25,259,32 q., finom Purzicsán 305,30 q., finom Herczegovina 92,60 q., legfinomabb ázsiai 11,34 q., valódi Latakia 12,23 q., valódi Gibelli 8,61 q.

b) Legfinomabb magyar: erdélyi 140,01 q., tetényei 15,37 q., csetneki 7,98 q. Ebből összesen különlegességi elárúsításra előállított 922,57 q. (Befej. közl. köv.)

† Trzcsinsky Gyula.

A „Magyar Dohányujságnak” halottja van. Trzcsinsky Gyula, miniszteri tanácsos, a m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóság főnöke, f. hó 7-én reggeli 8 órakor rövid ideig tartó betegeskedés után 56 éves korában, boldog házasságának 13-ik évében jobblétre szenderült.

A boldogult közel öt évvel ezelőtt szervezte a központi jövédéki igazgatóságot s lett annak főnöke; ezen idő alatt az elképzelhető legnyerjedetlenebb buzgalmat fejtette ki a dohányügy érdekében. Olvasóink előtt nem ismeretlen az ő működéskének egy része. Egyik főtörekvése volt küzdeni azon elharpózkodott módszer ellen, hogy a termelők csakis mennyiségre dolgoznak. Hogy ebbeli célját elérhesse, jelentékenyen felemelte a jobb minőségű dohányok árát. S így, midőn a kincstár érdekében dolgozott, sohasem tévesztette szem elől a termelők érdekét sem. S éppen a kincstár s a termelők érdekeinek összhangzásba hozatalában volt főérdeme.

Számtalan kitűnő intézmény, a többek közt a vándortanított alkalmazása, mintalevelek felállításása stb. az ő buzgóságának köszöni legfőképpen létrejöttét és sikereit.

A termelők ő benne a legigazságosabb embert, tisztviselői pedig a legjobb főnököt veszítették el.

Temetése f. hó 9-én óriási részvét mellett ment végbe.

A „Magyar Dohányujság” egyik legerősebb szellemi támaszát, pártolóját veszítette benne. Mert ez is egyik kedvenc eszméje volt. Erősen hitte, hogy a lap pártolásával is csak a dohánytermelők ügyét mozdítja elő, a minek ő egész életét szentelte.

Mi tehát kétszeresen siratjuk elhunytát: mint legnehezebb pártolónkat s mint a dohányügynek, a melynek mi is szerény munkásai vagyunk, önzetlen előharcosát.

Béke hamvai fölött!

Vegyések.

Milyen a dohány? Szabolcs megyében a dohányok ez évben eléggé egészségesek, de roppant durvák és többnyire rossz égésűek. — A termés mennyiségre nézve igen

különböző. — Pest megye, általában apró, éretlen, rongy dohányleveleket szolgáltat, különösen Kőka, Szecső, Nagy-Káta, Tó-Almás stb. Mindezek rendkívül rossz színű, apró III-ad osztályú és kihányás dohányok, különösen az apróbb termelőknél.

A debreczeni dohánygyár. Az épülőfélben levő debreczeni dohánygyár ezen évben nem lesz befejezve. A dohánygyárhoz tervezett 3-ik csoport csak a jövő évben fog befejezteni; ezen célból újra 420.000 forint praelimináltot. Az egész épülettömb több mint egy millió forintba fog kerülni.

A dohánymonopol. A pénzügyminiszter — mint értesülünk, még az idén törvényjavaslatot szándékozik a képviselőház elé terjeszteni a dohányjövédéki törvény (1868: XIV. t. c.) módosítása iránt. Az osztrák pénzügyi kormányfal egyetértőleg megállapított javaslat úgy a dohánytermelési engedélyekre valamint a dohánybevitelre vonatkozó eddigi intézkedések tekintetében számos lényeges módosítást fog tartalmazni. E tárgyra alkalmilag még visszatérünk.

A muraközi dohánytermelés Zalamegye közigazgatási bizottsága Svastits Benő alispán indítványára a muraközi lakosság jóléte és közzgazdasági szempontból egyaránt nagyfontosságú dohánytermelési engedélyezése tárgyában föllíratot intézett a pénzügyminiszteriumhoz, melyben többek között ezeket mondja:

»A muraközi talaj ugyanis lapályos, mely fekvésénél fogva, a kukoricán kívül egyéb gabonafélék termelésére általában nem alkalmas, szőlő pedig — Muraköz alsó vidékén egyáltalán nem műveltetik; a kukorica ott a fő és majdnem egyedüli termelési ág; nagyon természetes tehát, hogy a termelési ily egyoldalúságánál fogva a földműves nép sorsa sokkal inkább ki van téve az esélyeknek, mint az oly vidékeken, ahol a termelés változatossága, a földművesek egyik-másik ágában szenvedett veszteségeket kárpótolhatja; ez okozza tehát, hogy a Muraközben a kukoricatermes nem sikerül, a nép súlyos válságokat szenved, kötelezettségeit sem az államkincstár sem magánfelek irányában nem teljesítheti, végrehajtások napi rendszerben vannak s a földműves csekély ingó tőkét felemésztik. Ellenben Muraköz és vidékének talaja a dohánytermelésre alkalmas, és a rólag alkalmasnak bizonyult; és egyedül ezen termelési ág lehet hivatva Muraköz közzgazdasági viszonyaiban a termelési ágak kényszerült egyoldalúsága által vesztelvetett egyensúlyt fenntartani, a föld népet súlyos válságoktól megóvni és az államkincstár érdekeit biztosítani.

Régi dolgok. Komárom város levéltárában őrzik a következő 1703-ban kelt magisztrátusi rendelet, melyet szóról szóra, jobban mondva betűről betűre ide iktatunk:

»Mivel, hogy a tabaca és dohánynak való vetése a kerti és mezei vetéseknek, egy a gyümölcsöző fáknak és méheknek is nem kevés kárával értetik meglenni. — arra való nézve mindezeknek eltávolítása okáért a t. nemes három status egyenlő akaratából és consenzusából elvégződött, hogy az mai napságtól fogva ezután senki itt a komáromi kertekben és hártában dohányt ne merészellen vetni, holott penighlen valaki contra statutum praesens vetne, vagy vetetne, in eo casu comperto rei veritate elplántált dohányja kiszaggattatik és irtattatik; azonkívül büntetésül toties quoties 12 forint minden kegyelem nélkül competens bírāja által rajta megvétetettik. Azon kívül minthogy sok példák lévén a nemes hármassal status előtt hogy a füstös dohány által nem kevés helyek faluk és városok égéttetnek el, ennek eltávolítására nézve ez mai napságtól fogva ezután toties quoties 12 forint büntetés alatt füstös dohányt itt a városban, se utcákon, se háznál és akárhon senki ne merészellen színi, holott penighlen valaki rajta tapasztaltatik infalibiter competens bírāja által az megirt 12 forint büntetés megvétetik rajta, ha penigh pénze nem lézen, valahányszor rajta tapasztaltatik, mindannviszor az piarcion megcsapattatik.

Felölös szerkesztő és kiadó tulajdonos:

Daróczi Vilmos.

A dohánytermelési bejelentésekhez a község előljáróságok által szabályszerűleg kiállítandó **községi jegyzőek** szerkesztéséhez szükséges **nyomatvány űrlapok** és pedig külön az **új jelentezők**, külön a **régi termelők**; külön a **terület szaporítást kérők** részére készletben vannak és megrendelése **Rosenbaum Ignác** nyomdatulajdonosnál **Pakson** (Tolnamegye) utánvétellel vagy az árak előleges beküldése mellett postafordultával megküldetnek.

Egy külf. ára 6 kr., egy belv. ára 6 kr.

Dohánytermelők figyelmébe!

Előfizetési felhívás

„MAGYAR DOHÁNY UJSÁG”

III. évfolyamára.

A „Magyar Dohány Ujság” a dohánytermelés minden mozzanatáról cikket, gyakorlati utmutatásokat hoz. Tárcaja megmullató, szórakoztató közleményeket szintén a dohányról.

A szak esaknem minden erje a lapnak meg lett nyerve. Előfizetőinktől nem egy levél jött hozzánk, melyben elismerik, hogy soha oly eredményt a palántában, dohányban nem értek el, mint most, mikor a »Magyar Dohány Ujság« tanácsa szerint jártak el.

Csekély előfizetési ára lehetővé teszi, hogy minden dohánytermelő megrendelhesse.

Előfizetési ára: Egész évre 4 frt. fél évre 2 frt.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos **DARÓCZI VILMOS**, a Gomperz testvérek budapesti külkiviteli dohány-nagykereskedő cég kezelője.

Az előfizetési pénzek a „Magyar Dohány Ujság” kiadóhivatalába, (Budapest, V. ker., Alkotmány-utca 27., I. em.) legjobban postautalvánnyal küldendők.

Az érdeklődők figyelmébe ajánljuk továbbá hirdetési rovatunkat, amely e célra igen alkalmas, minthogy lapunk az összes vidéki gazdaközönség kezében megfordul. Különösen ajánljuk biztosító intézetek, gépgyárak, kötőlye-
rök, pipa és szivarzó eszközök készítőinek, elárúsító helyiségeknek, szijgyártóknak stb. szíves figyelmébe.

Különbén bármennyű hirdetést elfogad a lap kiadóhivatala.

A hirdetési díjak a legjutányosabban számítatnak fel.

A „Magyar Dohányujság”

kiadóhivatala

Budapest, V., alkotmány-utca 27.

Dohánytermelők figyelmébe!